

Luter

Fitxa tècnica

Luter (2003)

Director: Eric Till

Martin Lutero	Joseph Fiennes
Johann Tetzel	Alfred Molina
Padre J. von Staupitz	Bruno Ganz
Girolamo Aleandro	Jonathan Firth
Rey Federico el Sabio	Peter Ustinov
Katharina von Bora	Claire Cox
Cardenal Jakob Cajetan	Mathieu Carrière
George Spalatin	Benjamin Sadler

Breu sinopsi de la pel·lícula

Luter és un **drama històric** que es situa en un **moment revolucionari** (segle XVI): el món medieval s'esfondra i assistirem als conflictes que donaran lloc al **naixement de la modernitat**. Luter és un jove ple d'il·lusions, estudiant de teologia en un monestir de **monjos agustinians** (Erfurt). Durant una missió a Roma perd tota la confiança en l'església catòlica en veure com aquesta trafica amb les indulgències i compra i ven la salvació. La seva atenta lectura de la Bíblia (lectura que, a l'època, estava prohibida al poble i reservada tan sols als doctes clergues) i una fe rigorista i turmentada, el porten a qüestionar les pràctiques religioses establertes.

Redacta les famoses **95 tesis de Wittenberg** contra el dret papal a perdonar pecats. És jutjat davant del Papa i es nega a retractar-se posant com a única autoritat les escriptures. Finalment, serà acusat d'heretgia, excomunicat i perseguit per l'emperador i pel Papa Lleó X. Amagat en unes golfes i protegit pels prínceps, es dedicarà a traduir el Nou testament a l'alemany, per tal que tothom hi tingui accés però conscient que això representarà la ruptura definitiva amb l'església catòlica. El cisma entre catòlics i protestants ha començat. El poble ha iniciat revoltes violentes contra l'església. La reforma ha esdevingut revolució i la sang corre pels carrers en nom de Luter. El cisma a l'interior de l'església catòlica serà ja inevitable així com la divisió d'Europa entre països catòlics i protestants.

Luter i la llibertat de consciència: *algunes qüestions a debat*

L'arribada de la modernitat posarà en el centre de preocupació l'**individu i les llibertats**. La lliure investigació (Galileu), les llibertats polítiques (Locke), la llibertat religiosa i de consciència (Luter). Per destacar la transcendència del que està en joc en aquestes batalles podríem fins i tot dir que la llibertat passarà a ser per a nosaltres "moderns" un àmbit *sagrat*. **Però aquesta llibertat no és un bàlsam ni una solució màgica que estigui exempta de problemes i conflictes que cal meditar, perquè avui són tant urgents com a l'època de Luter**: és possible tenir conviccions religioses sense caure en el fanatisme? Són compatibles la raó i la fe? És possible la convivència i l'acord entre elles? Podem esperar reduir la religió a l'àmbit privat? Ens calen conviccions fortes o millor tenir conviccions febles? És capaç l'individu modern de ser lliure? Hi pot haver algun perill també, en sacralitzar l'individu i les seves llibertats?

Certs llocs i moments rellevants

Erfurt (fins 1507): seguint el passos del seu pare, amb 17 anys (1501) va anar a la Universitat d'Erfurt. Li posaren un sobrenom: "el filòsof". El 1502 va obtenir el grau de batxiller i es va inscriure a la Facultat de Dret. Enmig d'una tempesta elèctrica, va prometre fer-se monjo: va ingressar al monestir d'agustins d'aquella ciutat.

Wittenberg (1508-1521): va ser-hi enviat a estudiar Teologia, ja sacerdot des del 1507. Doctor en Teologia (1512). Davant la predicació de les indulgències, i amb l'experiència del seu viatge a Roma de 1510, escriu i penjar a la porta de l'església del palau de Wittenberg les famoses 95 tesis. Van ser ràpidament traduïdes a l'alemany i difoses – la impremta hi jugà un paper fonamental – per tota Europa.

Worms (1521): ja evidenciades les tensions amb Roma, Luter es va traslladar – amb certes garanties - a aquesta ciutat per ser jutjat a la presència de l'emperador Carles V i les autoritats pontifícies. Abans, el 3 de gener el papa Lleó X l'havia excomunicat. Les paraules de la pel·lícula recullen fidelment les actes del procés. Luter va sortir precipitadament cap a Wittenberg, però va desaparèixer pel camí. L'Edicte imperial de Worms (25/5/1521) el declarava pròfug i heretge i en prohibia les seves obres.

Castell de Wartburg, a Eisenach (1521): el príncep Frederic de Saxònia el va protegir durant un any aquí. Duia el pseudònim de *Junker Jörg* (Cavaller Jordi). Va dedicar-se a la traducció a l'alemany del *Nou Testament* de la Bíblia. Coincideix amb la terrible Guerra o revolta dels camperols, amb violència desmesurada.

Augsburg (1530): Carles V necessitava la unitat per a fer front a l'amenaça turca. A la Dieta d'aquesta ciutat necessitava tancar el conflicte amb el protestantisme. Ho recull també la pel·lícula, juntament amb altres assumptes de la vida de Luter. La successiva **Dieta de Espira** (1529) consagrà un principi de tolerància religiosa sota el lema *Cuius regio, eius religio* ("a cada regió, la religió del seu senyor"). Els "protestants" s'anomenen així des d'aleshores ja que es queixaren contra la possible anul·lació de la "tolerància" promesa. La situació política va ajudar a resoldre el cas Luter.

Algunes qüestions

- L'assessor espiritual de Luther li diu, quan l'envia a la Universitat a fer el doctorat: "En Wittenberg te abrirán los ojos". El coneixement dóna més llibertat?
- Davant del noi que es suïcida té una actitud autònoma. Què cal per tenir sempre pensament propi?
- Quin paper va jugar la impremta (a Wittenberg, per exemple), com a eficaç eina de difusió d'idees, en aquesta reforma moderna? I l'ús de la llengua alemanya? Hi ha quelcom semblant en l'actualitat, que resulta de difícil control per part del poder?
- El príncep de Saxònia afirma que Luter compta "con una mente independiente". Per què?
- L'Emperador Carles V afirma: "la herejía nunca es irrelevante". Com es pot valorar això?
- En el judici a Worms, Luter distingeix les seves obres segons la intenció: té a veure amb la llibertat de consciència? "A menos que me convenza mediante las Sagradas Escrituras y la razón pura (...), obrar contra la conciencia no es ni correcto ni sano".
- Hi ha qüestions de filosofia política: "cualquier hombre que se presente como señor de otros (...), debe arrepentirse"
- Influència social de les idees: "sus malditas ideas están destrozando el mundo". Ell afirma avorrir la violència ("Lutero lucha, pero con la lengua o la pluma. No levantará la espada"): aleshores, d'on provenen la guerra i les revoltes?
- Al final de la pel·lícula es valora la transcendència de la Reforma per la Modernitat: "lo ocurrido en Augsburgo abrió las puertas de una nueva libertad religiosa (...). Su influencia se extendió en todos los ámbitos"